

[1] תלמוד בבלי מסכת אגילות דף ז' עמוד א

תנו רבנן: ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל... ותו ליכא? והכתיב (שמואל א' א') ויהי איש אחד מן הרמתים צופים – אחד ממאתים צופים שנתנבאו להם לישראל! – מיהוה טובא הווי. כדתניא: הרבה נביאים עמדו להם לישראל, כפלים כיוצאי מצרים, אלא, נבואה שהוצרכה לדורות – נכתבה, ושלא הוצרכה – לא נכתבה.

[2] אשכנז מסכת צ"ס פירק ג אשכנז פ

ספר שנמחק ונשתיר בו פ"ה אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים מגילה שכתוב בה פ"ה אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים כל כתיבי הקדש מטמאין את הידים שיר השירים וקהלת מטמאין את הידים [ו] ר' יהודה אומר שיר השירים מטמא את הידים וקהלת מחלוקת ר"א קהלת אינו מטמא את הידים ושיר השירים מחלוקת ר"א קהלת מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אר"ש בן עזאי מקובל אני מפי ע"ב זקן ביום שהושיבו את ר"א ב"ע בישיבה ששיר השירים וקהלת מטמאים את הידים אמר ר"ע חס ושלום לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים שאין כל העולם כלו כדאי כיום שניתן בו ש"ה לישראל שכל כתובים קדש וש"ה = ושיר השירים = קודש קדשים ואם נחלקו לא נחלקו אלא על קהלת א"ר יוחנן בן יהושע בן חמיו של ר"ע בדברי ב"ע כך נחלקו וכן גמרו:

[3] תוספתא מסכת צ"ס (צוקראנז) פירק ה פלפול ז'

ר' שמעון בן מנסיא אומר שיר השירים מטמא את הידים מפני שנאמרה ברוח הקדש קהלת אינה מטמא את הידים מפני שהיא מחכמתו של שלמה

[4] תלמוד בבלי מסכת שבת דף ז' עמוד א

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה, ומפני מה לא גנזוהו – מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה, תחילתו דברי תורה – דכתיב +קהלת+ מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש ואמרי דבי רבי ינאי: תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש – יש לו. סופו דברי תורה – דכתיב +קהלת+ יב+ סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. מאי כי זה כל האדם? אמר רבי (אליעזר) +מסורת הש"ס: [אלעזר]+ כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה. רבי אבא בר כהנא אמר: שקול זה כנגד כל העולם כולו. שמעון בן עזאי אומר, ואמרי לה שמעון בן זומא אומר: לא נברא כל העולם כולו אלא לצוות לזה. ומאי דבריו סותרין זה את זה? – כתיב +קהלת+ ו+ טוב כעס משחוק וכתוב +קהלת+ ב+ לשחוק אמרתי מהולל. כתיב +קהלת+ ו+ ושבתתי אני את השמחה וכתוב +קהלת+ ב+ ולשמחה מה זה עשה. לא קשיא טוב כעס משחוק – טוב כעס שכועס הקדוש ברוך הוא על הצדיקים בעולם הזה, משחוק שמשחק הקדוש ברוך הוא על הרשעים בעולם הזה. ולשחוק אמרתי מהולל – זה שחוק שמשחק הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בעולם הבא. ושבתתי אני את השמחה – שמחה של מצוה, ולשמחה מה זה עשה – זו שמחה שאינה של מצוה. ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר +מלכים ב'+ ג+ ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. אמר רב יהודה: וכן לדבר הלכה. אמר רבא: וכן לחלום טוב. איני? והאמר רב גידל אמר רב: כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נטפות מר – תכוונה, שנאמר +שיר השירים+ ו+ שפתותיו שושנים נטפות מור עבר, אל תקרי מור עבר אלא מר עובר, אל תקרי שושנים אלא שושנים! לא קשיא, הא – ברבה והא – בתלמיד. ואיבעית אימא: הא והא ברבה, ולא קשיא, הא – מקמי דלפתח, הא – לבתר דפתח. כי הא דרבה, מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא בדדיחותא, ובדחי רבנן. לסוף יתיב באימתא ופתח בשמעתיא.

ואף ספר משלי בקשו לגנוז, שהיו דבריו סותרין זה את זה. ומפני מה לא גנזוהו – אמרי: ספר קהלת לאו עיינינן ואשכחינן טעמא? הכא נמי ליעיינן. ומאי דבריו סותרים זה את זה – כתיב: +משלי+ כו+ אל תען כסיל כאולתו, וכתוב +משלי+ כו+ ענה כסיל כאולתו, לא קשיא, הא – בדברי תורה, הא – במילי דעלמא. כי הא דההוא דאתא לקמיה דרבי, אמר ליה: אשתך אשתי ובניך בני. אמר ליה: רצונך שתשתה כוס של יין? שתה ופקע. ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא, אמר ליה: אמך אשתי ואתה בני. אמר ליה: רצונך שתשתה כוס של יין? שתה ופקע. אמר רבי חייא:

אהניא ליה צלותיה לרבי דלא לשווייה בני ממוזרי. דרבי כי הוה מצלי, אמר: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתצילני היום מעזי פנים ומעזות פנים. בדברי תורה מאי היא? כי הא דיתיב רבן גמליאל וקא דריש: עתידה אשה שתלד בכל יום, שנאמר +ירמיהו לא+ הרה ויולדת יחדיו. ליגלג עליו אותו תלמיד, אמר: אין כל חדש תחת השמש! אמר לו: בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, נפק אחוי ליה תרנגולת. ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש: עתידים אילנות שמוציאין פירות בכל יום, שנאמר +יחזקאל יז+ ונשא ענף ועשה פרי, מה ענף בכל יום – אף פרי בכל יום. ליגלג עליו אותו תלמיד, אמר: והכתיב אין כל חדש תחת השמש! אמר לו: בא ואראך דוגמתם בעולם הזה, נפק אחוי ליה צלף. ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש: עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, שנאמר +תהלים עב+ יהי פסת בר בארץ. ליגלג עליו אותו תלמיד, ואמר: אין כל חדש תחת השמש! אמר ליה: בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, נפק אחוי ליה כמיהדין ופטריות, ואכלי מילת – נברא בר קורא.

[5] ר"י אסמת שהת צלף צאוצא

תחלתו וסופו. וכל שכן שיש עוד צינתיים.
 קודם השמש. אס יעמול בתורה שקדמה לשמש – יש יתרון.
 לצוות. לותא שולא"ש (ומשמעו – חזרה, לותא).
 מהולל. משזת.
 משחוק שמשחוק עם הרשעים שנותן להם שעה משחוקת. כדי להאכילן חלקן, ולטורדן מן העולם הזה.
 שמחה של מצודה. כגון הכנסת כלה.
 שחוק. שחוק ממש, שאין דעת שחוק מיושבת עליו, ואפילו אינו של ללון – מכל מקום אין צו יישוב.
 קלות ראש. ללון.
 קחו לי מנגן. מלכה היא להשרות עליו שכינה.
 לדבר הלכה. לריך לפתוח צמילי דצדיחותא צרישא.
 לחלום טוב. אס צא לישן מתוך שמחה – מראין לו חלום טוב.
 נוטפות מר. מרירות, מחמת אימה.
 ובדחי רבגן. נפתח לצס מחמת השמחה.
 מעזי פנים. שלא יזיקוני.
 ומעזות פנים. שלא ילא עלי שס ממזרות, דהוא עז פנים.
 בדברי תורה. מותר לענות כאולתו.
 הרה ויולדת יחדיו. ציוס שכרה זכ – יולדת ולד אחר, כמו תרנגולת, וכיון שמשמשת בכל יום – נמלאת יולדת בכל יום, דהכי משמע קרא: בכל עת שהיא מתעצרת. יולדת, שממכרת לגמור לורת הולד לזמן מועט.
 בא ואראך. טרח לענותו כאולתו, כדי להעמיד דצרי תורה על מכונו.
 ליגלג. זו אוולת.
 צלף. מין אילן הטוען שלשה מיני פירות: אציונות, וקפריסין, ולולבין, וכי איתיה להאי ליתיה להאי, כדאמר צריש חזקת הצתים.
 פיסת בר. משמע גלוסקאות שרצוצות כמין פס יד, ומשמע כלי מילת כמו כחונת פסים.
 בר. כמו לשזור צר (צראשית מצ), ולענין כלי מילת – צר – נקי, כמו צרה כחמה (שיר /השירים/ ו).
 במהיין ופטריות. שיולאין כמות שהן צלילה אחד, ורצוצין ועגולין כגלוסקאות.
 נברא בר קורא. סיז כמין לצוש מלוייר גדל סציונות הקור של דקל כשהוא רך, קור – ענף האילן כשהוא רך יולא בכל שנה, קודם שיתקשה קרוי קור.